

Střípky z historie: Ochrana náboženských menšin na Volyni 1919

Střípky z historie

Ochrana náboženských menšin na Volyni*

Až do konce středověku byli Židé jedinou náboženskou menšinou na polském území. Pak se však do země dostalo učení reformace – počínaje Janem Husem (kolem roku 1400), jehož učení bylo původně

zákonem zakázáno a jehož šíření bylo trestným činem. Postupně se však postoj změnil, protože myšlenky reformace našly mnoho příznivců, zejména mezi šlechtou.

Nový vývoj začal po skončení první světové války, kdy bylo „Versailleskou smlouvou“ Polsko rekonstituováno jako samostatný stát **. Tato smlouva rovněž uložila Polsku povinnost uzavřít rozsáhlejší smlouvu na ochranu menšin.

Tuto „menšinovou dohodu“ *** ze dne 28. června 1919 ratifikoval polský Sejm společně s Versailleskou smlouvou a vstoupila v platnost 10. ledna 1920. Jednotlivá nařízení byla následně začleněna do polské ústavy a podle případu bylo rozlišováno mezi právy „rezidentů“ a „občanů“ (ve smyslu občanů).

Podle toho lze příslušníky menšin rozdělit do čtyř skupin (Meyer str. 26 *):

1. **„Ti, kteří patří k menšině, ale nemají polské občanství.“** Užívají si pouze ochrany života, svobody a víry, a pokud jsou Židé, také ochrany sabatu.
2. **všechny menšiny, které jsou polskými občany, s výjimkou Němců, kteří žijí v Polsku mimo území bývalého pruského území** (kurzíva: MW). Požívají bez omezení veškerých práv přiznaných menšinám.
3. **Němci polské národnosti mimo území bývalého pruského území.** Obecně požívají práv menšin, s tou výjimkou, že nemohou požadovat žádné veřejné základní školy v německém jazyce nebo zvláštní podporu pro vzdělávací, náboženské nebo sociální účely.
4. **Židé polské národnosti;** mají všechna práva přiznaná menšinám, jakož i zvláštní práva podle článků 10 a 11.“

Polská ústava ze dne 17. března 1921 obsahovala podrobná ustanovení upravující vztah mezi státem a církvemi nebo konfesními / ideologickými komunitami. Svoboda náboženského vyznání a přesvědčení byla zaručena na individuální úrovni, ale stát si vyhradil právo ovlivňovat církve a náboženská sdružení, aby stanovily normy a kontrolu.

Pro **protestantské** církve na bývalém ruském území (tj. v oblastech, které patřily polskému území od řížského míru v roce 1921), původně platila stará zákonná ustanovení z roku 1849. Tato nařízení dávala státu právo „hluboce zasáhnout do autonomie církve a dokonce uplatnit její vliv na záležitosti uvnitř církve“ (Meyer, s. 56). Nové právní základy byly přijaty až v roce 1936, avšak nikoli zákonem, ale dekretem prezidenta. ****

Pravoslavná církev v Polsku vyhlásila sebe jako „autocephalous“ se synodním rozlišením 1. července 1926, a proto se rozhodla oddělit se od moskevské pravoslavné církve.

Spojená církev byla součástí římskokatolické církve, ale lišila se – stejně jako řecko-rusínská a řecko-arménská – mimo jiné v liturgickém jazyce a rituálu.

Existovalo také velké množství **dalších křesťanských denominačních komunit**, včetně na bývalých ruských území Polska, například baptistů, adventistů, novoapoštolských komunit, mennonitů, prvních křesťanů, mariánů a Boží církve.

Jako nekřesťanské **náboženské komunity** v nově založeném Polsku stále existovali Židé, Karaimeni (= Karaité) a muslimové jako menšiny.

U **židovských komunit** nařízení prezidenta ze dne 14. října 1927 jednotně upravuje organizaci komunit (ve Slezsku, Poznani a Pomořansku zůstaly v platnosti některé staré zákony).

Na **Karaimeny**¹⁾ (nebo „Karaeany“) – malou církevní obec blízkou judaismu – měla jen kolem 1000 členů (včetně v Lucku) – a na **muslimy** (asi 6000 lidí) se stále vztahovala ustanovení dřívější ruské sbírky zákonů z roku 1896.

Poznámky:

* Vysvětlení vycházejí z publikace Heinze Meyera: „*Zákon náboženských menšin v Polsku*“, Berlín 1933 (životopisné údaje: Heinz Meyer, narozen v roce 1906 ve Vratislavi, zemřel krátce před koncem druhé světové války, studoval právo, dočasně vedoucí právního oddělení Východoevropského institutu univerzity v Breslau [Zdroj: Tomas Ditt „*Shock Troop Faculty Breslau*“, Tübingen 2011, strana 173])

** Versailleská smlouva z roku 1919

*** Smlouva o ochraně menšin z roku 1919 (jednostranně ukončená Polskem v roce 1934), textová verze:

http://www.europa.clío-online.de/site/lang_de-DE/ItemID_219/mid_11373/40208215/default.aspx (stránka přístupná 22. prosince 2013)

**** viz dále: Eduard Kneifel „*Historie evangelicko-augsburského církve v Polsku*“, Niedermarschacht b. Winsen ad Luhe, 1964, strany 265-271, http://eduardkneifel.eu/data/Geschichte_der_Evangelisch-Augsburgischen_Kirche_in_Polen.pdf (16,5 MB) (stránka zobrazena 22. prosince 2013)

¹⁾ viz Leizar Krasnosselsky „*O historii Karaitů v ruské říši*“, Bern 1912, online: (pdf – 4 MB) <https://archive.org/details/zurgeschichteder00krasuoft>

Jako výsledek sčítání lidu z roku 1921 uvádí Leon Wasilewski počet 1 500 členů této náboženské komunity soustředěné v regionech Wilno, Luck a Halič (srov. „*Les Minorités Nationales de la*

Pologne", Varšava 1927, strana 42)

Článek v deníku 1840 „*Něco o Karaitech na Krymu*“

<http://sammlungen.ub.uni-frankfurt.de/download/pdf/2362981?name=Etwas%20%C3%BCber%20Kar%C3%A4er%20in%20der%20Krim>

Jak jednat s náboženskou komunitou Karaite během druhé světové války:

Trevisan Semi, Emanuela, „*L'oscillation ethnique: le cas des Caraites pendant la Seconde Guerre mondiale*“ (francouzsky), In: *Revue de l'histoire des religions* , svazek 206 č. 4, 1989. Strany 377-398,

http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/rhr_0035-1423_1989_num_206_4_2526

[Štěpán Křivánek](#)

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté – Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté – Síť víry](#)